

Taloussuutisia Moskovasta 26.8.–8.9.2010

Aiheet:

- Talouskasvu hidastui kesällä, markkinoilla epävarmuus lisääntynyt
- Venäjä tahtoo tiukentaa kotimaisuusasteen vaatimuksia autonvalmistajille
- Metsäpalojen ja kuivuuden aiheuttamat tuhot ovat merkittävät
- Elintarvikkeiden hintojen nousu kiihdyttää inflaatiota
- *Rosneft* vaihtoi pääjohtajaa

Toteutunut 1-6 2010 ja ennuste 1-12 2010	1-6/2010	Ennuste 1-12/2010*
Muutos % verrattuna 1-6/2009 ja 1-12/2009		
BKT:n kasvu (muutos viime vuodesta %)	4,2 %	4,0 %
Reaalitulojen kasvu (muutos %)	4,8 %	4,4 %
Vähittäiskauppa (muutos %)	3,4 %	5,3 %
Teollisuustuotanto (muutos %)	10,2 %	7,6 %
Kiinteät investoinnit (muutos %)	1,3 %	2,5 %
Inflaatio (kuluttajatuotteiden indeksi)	6,5 %	7-8 %
Raakaöljyn kauden keskihinta (\$ / bll)	75,8 \$	75,0 \$

Lähde: Venäjän talouskehitysministeriö, muutos 1-6/2010 vs. 1-6/2009

* Ministeriön viimeisin ennuste vuodelle 2010 (päivitetty elokuussa 2010)

<u>Venäjän ulkomaanvelka:</u>	1.1.2010	1.7.2010
Valtion ulkomaanvelka	31,3 mrd. USD	35,6 mrd. USD
Pankkien ulkomaanvelka	127,2 mrd. USD	122,8 mrd. USD
Yritysten ulkomaanvelka	298,4 mrd. USD	293,9 mrd. USD

Lähde: Venäjän keskuspankki, Valtiovarainministeriö

<u>Vararahastojen tilanne:</u>	1.1.2010	1.8.2010
Vararahasto (budjetin alijäämää varten)	137 mrd. USD	40,1 mrd. USD
Hyvinvointirahasto (eläkerahastoa varten)	137 mrd. USD	87,1 mrd. USD
Keskuspankin kulta- ja valuuttavarannot	439 mrd. USD	475 mrd. USD

Lähde: Venäjän keskuspankki, Valtiovarainministeriö

<u>Ruplan kurssi ja öljyn hinta:</u>	1.1.2010	8.9.2010
Ruplan kurssi (Venäjän keskuspankki)	EUR = 43,46 RUB	39,32 RUB
	USD = 30,19 RUB	30,73 RUB
Raakaöljyn hinta (Urals laatu)	78,29 USD	77,61 USD
hintaa (Brent laatu)	78,81 USD	78,11 USD

Talouskehitys ja talouspolitiikka

Talouskasvu hidastui kesällä, markkinoilla epävarmuus lisääntynyt. Alkuvuoden elpymisen jälkeen talouskasvu hidastui selvästi kesällä. Kotimaan kulutus jatkui vahvana, mutta tuotannon kasvu hidastui jo kolmatta kuukautta peräkkäin ja investoinnit supistuivat heinäkuussa. Maailmantalouden lisääntyneet epävarmuudet ja investointien puute niin julkisella kuin yksityissektorillaakin hidastavat loppuvuoden talousnäkymiä. Venäjän talouskehitysministeriö ei kuitenkaan alentanut vuoden talouskasvuennustettaan, vaan jätti elokuun katsauksessaan tämän vuoden bkt-ennusteensa 4 prosentin tasolle. Päivitetyt ennusteen mukaan teollisuuden kasvu kuitenkin hidastuu syksyllä ja on vuositasolla 7,6 %. Investointien kasvuennustetta alennettiin 2,5 prosenttiin. Vähittäiskaupan kasvua taas korotettiin, sen odotetaan olevan vuositasolla 5,3 %. Vähittäiskaupan kehitys on merkittävä, sillä sen osuus maan bruttokansantuotteesta on noin 20 %.

Venäjän tilastokeskus päivitti bkt-luvut. Venäjän tilastokeskus julkaisi täsmennetyt tiedot vuoden 2010 ensimmäisen neljänneksen talouskasvusta. Sen mukaan tammi-maaliskuussa bruttokansantuote kasvoi 3,1 % (aikaisemmin raportoidun 2,9 % sijaan). Vuoden toisella neljänneksellä kasvu oli alustavien

laskelmien mukaan 5,2 %. Tilastokeskus päivitti myös edellisvuosien kasvulukuja. Viime vuoden bruttokansantuote oli kuitenkin myös täsmennettyjen tietojen mukaan -7,9 %, mutta vuoden 2008 talouskasvu heikkeni uusien tietojen valossa 5,2 %:iin (aikaisemmasta 5,6 %:sta) ja vuoden 2007 taas kasvoi 8,5 %:iin (aikaisemmasta 8,1 %:sta). Täsmennetyt bkt-luvut ottavat huomioon ne metodologiset muutokset, joita tilastokeskus otti käyttöön vuoden 2010 alusta, edellisvuosien luvut päivitettiin vertailukelpoisuuden parantamista varten. Jatkuvien korjausten takia ja eri virastojen vaihtelevien lukujen takia usko virallisiin talouslukuihin on kuitenkin markkinoilla heikentynyt.

Talouden modernisaatio ei ole tuottanut toivottuja tuloksia. Ns. Valdai-kerhon kehitysindeksin mukaan Venäjän modernisaatio ei ole hallituksen prioriteettiohjelmasta huolimatta tuottanut tuloksia. Valdai-kerhon ydinryhmä tapasi pääministeri Putinin alkuvuodesta Sotshissa. Valdai-kerhon jäsenenä on sekä venäläisiä ja ulkomaisia asiantuntijoita eri aloilta. Kerhon jäsenkyselyn mukaan Venäjän ei ole onnistunut monipuolistaa talousrakennettaan, energiariippuvuus on päinvastoin kasvanut. Koska energian tuotannon ja viennin ei odoteta lähivuosina merkittävästi kasvavan, asiantuntijat ennustavat Venäjän talouskasvun hidastumista.

Fitch vahvisti Venäjän federaation luottoluokituksesi "BBB" ja kuvasi maan tulevaisuuden näkymät "positiivisiksi". Luokituksen "BBB positive" (edellisen "BBB stable" -luokituksen sijaan) antanut Fitch Ratings kuvaili Venäjän talouden pitkän aikavälin talouden näkymät hyvinä ja valtiontalouden tilanteen vakaana. Luottoluokitusta Fitch perusteli erityisesti valtiontalouden vakavaraisuudella. Vaikka Venäjän talous on riippuvainen energiasta ja budjetin tasapainottaminen vaatisi noin 100 dollarin öljynhintaa, valtion velkaantumisaste on suhteellisen alhainen (vain noin 10 % bkt:sta) ja maan valuuttavarannot merkittävät (maailman kolmanneksi suurimmat). Heikkoutena Fitch piti valtiontalouden energiariippuvuuden lisäksi Venäjän heikosti kehittyneitä instituutioita, korruptiota ja inflaatiota.

Elintarvikkeiden hinnat nousivat elokuussa merkittävästi. Maatalouden heikko sato on nostanut eniten tattarisuurimoiden hintaa, joka nousi elokuussa jopa yli 30 %. Vehnäjauhojen hinta nousi elokuussa keskimäärin 11 %. Leivän hinta nousi vähemmän, laadusta riippuen 2-3 %. Asiantuntijoiden mukaan leivän hinta nousee viiveellä, eli syksyllä. Myös kananmunien, auringonkukkaöljyn, voin, maidon, makaronien, vodkan ja kahvin hintojen ennustetaan nousevan syksyllä. Sen sijaan teen, lihan, kalan ja vihannesten hinnat pysyisivät näillä näkymin ennallaan.

Eri arvioiden mukaan inflaatio kiihtyy syksyllä 8–10 % tasolle. Elintarvikkeiden osuus kuluttajahintakorista on 38 % joten sillä on merkittävä vaikutus inflaatioon. Lisäksi peruselintarvikkeet ovat osa elintasoindeksiä, jonka suuruus vaikuttaa mm. sosiaalimaksujen tasoon. Elintarvikkeiden hinnankorotuksilla on odotetusti merkittävä vaikutus inflaatioon lyhyellä tähtäimellä. Pidemmällä aikavälillä markkinoiden likviditeetillä, ruplan kehityksellä ja tuotantokustannusten kehityksellä on suurempi merkitys. Talouskehitysministeriö on ennustanut inflaation olevan tänä vuonna noin 7–8 %, mutta useimmat investointipankkien analyytikot ennustavat jo 8–10 % inflaatiota tälle vuodelle.

Vähittäiskaupan kasvu on jatkunut vahvana. Tammi-heinäkuun aikana vähittäiskauppa kasvoi melkein 4 % viime vuoden samaan ajanjaksoon verrattuna, ja sen kokonaisarvo ylitti jo vuoden 2008 vastaavan tason. Vähittäiskauppa on kasvanut kaikilla Venäjän alueilla muutamia kaupunkeja (kuten esim. Kaliningradia) lukuun ottamatta. Kauppaa on vauhdittanut ensisijaisesti reaali-palkkojen kasvu lähes kaikilla Venäjän alueilla. Palkkarästit ovat kuitenkin kesän aikana nousseet viime vuoteen verrattuna erityisesti maataloudessa ja julkisella sektorilla.

Keskipalkka on Moskovassa kaksinkertainen muuhun Venäjään nähden. Tilastokeskuksen tietojen mukaan koko Venäjän keskipalkka oli kesäkuussa 20 000 ruplaa eli runsaat 500 euroa kuukaudessa. Tämä on nimellisesti 12 % ja reaalisesti noin 5 % enemmän kuin vuosi sitten. Tuloerot alueiden välillä ovat kuitenkin suuret. Moskovassa keskipalkka on melkein kaksinkertainen eli noin 1000 euroa, kun taas köyhimmillä alueilla keskipalkka on vain 250 euroa kuukaudessa. Myös elintasokustannukset ovat keskitasoa korkeammat Moskovassa. Minimituloindeksi, joka perustuu elinkustannustasoon, oli kesäkuussa Moskovassa 9 582 ruplaa, kun se Venäjällä keskimäärin oli 5 956 ruplaa.

Julkinen hallinto ja verotus

Federaation budjetista varattu noin 1,2 miljardia euroa kuivuudesta kärsineille maanviljelijöille ja metsäpaloissa kotinsa menettäneille kansalaisille. Valtiovarainministeriön tiedotteen mukaan maanviljelijät saavat federaation budjetista tänä vuonna noin 40 miljardia ruplaa lisätukea. Tästä 10 miljardia ruplaa (noin 250 miljoonaa euroa) on suoranaista tukea menetetyn sadon tappioiden kattamiseen ja 30 miljardia ruplaa (noin 750 miljoonaa euroa) kolmen vuoden korkotuetun lainan muodossa. Metsäpaloissa kotinsa menettäneet kansalaiset saavat federaation budjetista 7 miljardia ruplaa (noin 175 miljoonaa euroa). Suurin osa käytetään talojen ja infrastruktuurin rakentamiseen. Avustukset ja lainat maksetaan ensisijaisesti kriisinvastaisten toimenpiteiden rahastosta.

Hallituksen budjettiesitys vuosille 2011–13 pienentää alijäämää veronkorotuksilla ja velanotolla. Hallituksen tavoitteena on supistaa budjettivaje alle 3 %:iin vuoteen 2013 mennessä. Tämä toteutettaisiin budjettiesityksen mukaan osittain veronkorotuksilla ja osittain velanotolla. Raakaöljyn vientivero on budjettiesityksen mukaan 56–60 % ja perustuu arvioituun vientihintaan 75–59 \$/bll vuosille 2011–2013. Maakaasun vientiveron osalta on esitetty merkittävää korotusta ensi vuodesta (+60 % nykyisestä tasosta). Lisäksi budjettiesitys sisältää oletuksen kuparin vientiveron palauttamisesta ensi vuoden alusta (oletuksena 10 %) sekä tupakan ja alkoholin tuotantoveron korottamisesta. Palkkojen sosiaalivero nousee jo hyväksytyn lainmuutoksen mukaan nykyisestä 26 %:sta ensi vuonna 34 %:iin. Yrityksen voittovero on kuitenkin jätetty 20 % tasolle. Valtion velkaantumisaste nousee budjettiesityksen mukaan kolmessa vuodessa 16 prosenttiin bkt:sta. Valtiovarainministeriö suunnittelee ensimmäisiä ruplamääräisiä vaihtovelkakirjoja jo tälle vuodelle. Hallitus käsittelee budjettiesitystä 23. syyskuuta. Lopullinen budjettiesitys viedään duuman 1.10. mennessä.

Venäjä aikoo ottaa uutta velkaa ruplissa. Valtiovarainministeriön mukaan Venäjä aikoo laskea liikkeelle ruplamääräisiä vaihtovelkakirjoja kansainvälisille markkinoille jo tänä syksynä. Keväällä 2010 Venäjä laski liikkeelle 5 ja 10 vuoden dollarimääräisiä vaihtovelkakirjoja yhteensä 5,5 miljardin dollarin edestä. Pitkä-aikaisia ruplamääräisiä vaihtovelkakirjoja ei ole aikaisemmin kokeiltu kansainvälisillä markkinoilla. Yhtenä tavoitteena on valtiovarainministeri Kudrinin mukaan vahvistaa ruplan asemaa kansainvälisillä markkinoilla.

Veromuutoksella tuetaan ruplamääräistä lainanottoa. Syyskuun alusta astui voimaan muutos korkojen verovähennyskelpoisuuteen. Muutos tuli voimaan takautuvasti siten, että uutta verolakia sovelletaan kumulatiivisiin tuloihin. Ruplamääräisten lainojen korkojen verovähennyskelpoisuutta lisättiin kun taas valuuttalainojen korkojen osalta sitä vähennettiin. Ruplamääräisten lainojen korot ovat tästedes kokonaan vähennyskelpoisia tuloverotuksessa niin kauan kuin korko ei ylitä 1,8-kertaisesti keskuspankin jälleenrahoituskoron tasoa (aikaisemmin 1,1 kertaa). Valuuttalainojen korot ovat vastaavasti vähennyskelpoisia vain siihen asti, kun ne eivät ylitä jälleenrahoituskoron tasoa 0,8-kertaisesti.

Eläkeikää on nostettava, kysymys on milloin. Poliittisesti arka kysymys eläkeiän nostosta on ollut pitkään keskustelun aiheena Venäjällä. Eläkerahaston johtaja Drozdov kertoi Baltian maiden sosiaaliturvakonferenssissa, että Venäjä joutuu korottamaan eläkeikää, mutta vasta vuosien päästä. Suhteessa länsimaihin Venäjän nykyinen eläkeikä on alhainen, miehille 60 vuotta ja naisille 55 vuotta. Mutta keskimääräinen elinikä on myös alhainen, miesten elinikä on vain 62 vuotta ja naisten 74 vuotta. On siis ymmärrettävää, ettei ainakaan miesten eläkeikää voida tällaisen tilaston varjossa nostaa. Vaihtoehtona on esitetty, että venäläisiä voisi kannustaa pysymään työelämässä tarjoamalla korotettua eläkettä lisävuosilta. Uusin esitys on varhaiseläkkeen sääntöjen tiukentaminen. Venäjällä monilla ammatti- ja erityisryhmillä on oikeus varhaiseläkkeeseen, joka on 5–10 vuotta alempi kuin virallinen eläkeikä – jopa kolmasosa kaikista eläkeläisistä kuuluu Drozdovin mukaan johonkin erityisryhmään (näitä ovat mm. raskaissa oloissa tai pohjoisessa työskennelleet, rautatieläiset, satamatyöntekijät, merimiehet, terveyskeskuslääkärit, lentäjät, opettajat ja vähintään viisi lasta kasvattaneet naiset).

Eläkkeitä nostettiin 1.7. ja sotaveteraanien lisäeläkkeitä 1.9. alkaen. Peruseläkettä on korotettu kahteen otteeseen tänä vuonna, nimelliskorotus on vuoden alusta 12,5 %. Lisäksi on korotettu sotaveteraanien lisäeläkettä, 1.9. alkaen he saavat 1000 ruplan (noin 25 euroa) lisän kuukaudessa. Peruseläkettä on hallituksen suunnitelmien mukaan tarkoitus korottaa vielä syksyllä 2010, ja koko vuoden korotuksen odotetaan olevan nimellisesti 15 - 20 %. Reaalikorotus olisi näin noin 5 - 10 %.

Metsäpaloissa kotinsa menettäneet saavat budjettirahalla uudet talot. Valtio rahoittaa talojen jälleenrakentamista yhteensä noin viiden miljardin ruplan edestä. Häätötilaministeriön mukaan tämän vuoden metsäpaloissa on tuhoutunut 2548 taloa. Ministeriön mukaan vain 15 % niistä oli vakuutettu. Muilta osin valtio on luvannut maksaa avustusta, joko rahallisena kertasummana tai uuden talon rakentamista kustantamalla. Hätötilaministeriön mukaan tähän mennessä 1657 perhettä on ilmoittanut valitsevansa korvausmuodoksi uuden talon, ja vain 140 perhettä rahamääräisen avustuksen. Syykin on selvä – rahallinen korvaus on alle puolet pienempi kuin uuden talon arvioidut rakennuskustannukset.

Valtionyhtiöitä on pyydetty avustamaan metsäpaloissa tuhoutuneiden alueiden korjaamistalkoissa. Valtionyhtiöitä on pyydetty mukaan hyväntekeväisyyteen rahoittamaan tuhoutuneiden asutuspaikkojen koulut, terveyslaitokset ja urheilutalot. Hätötilaministeriön mukaan 29 yhtiötä on jo ilmoittanut osallistuvansa talkoisiin. Näistä yksi on *Gazprom*, joka on luvannut rahoittaa uusien talojen satelliittikanavat.

Teollisuus ja rakentaminen

Tuotanto kasvoi tammi-kesäkuussa noin 10 %, mutta kasvu hidastui heinäkuussa. Edellisvuoteen verrattuna eniten on kasvanut kuljetusvälineiden tuotanto (keskimäärin 28 %), mikä on valtaosaltaan henkilöautojen tuotannon kasvun ansiota. Tähän liittyen myös kumin tuotanto on kasvanut (viime vuodesta noin 20 %). Lisäksi kemikaalien tuotanto on kasvanut 18 % ja sähkölaitteiden tuotanto 27 %. Elintarvikkeiden tuotanto on kasvanut vain 5 %. Elintarvikkeiden tuonti on samana ajanjaksona kasvanut 25 % verrattuna edellisvuoteen.

Valtio jatkaa kotimaan teollisuustuotannon tukemista, erityisesti tuetaan autoteollisuutta. Autoteollisuus saa jatkossakin valtion tukea sekä suoraan että välillisesti. Ulkomaisten autojen tuontiveroja halutaan jatkossa nostaa. Kriisin ajaksi ne jo nousivat 30 % tasolle, nyt pääministeri vihjailee niitä korotettavan jopa 40 % tasolle. Autoteollisuutta tuetaan myös korkotukiluottojen avulla sekä erilaisilla työllisyysuilla.

Venäjä tiukentamassa kotimaisuusasteen vaatimuksia? Teollisuus- ja kauppaministeriössä valmisteilla olevat uudet kotimaisuusasteen vaatimukset koskevat ensisijaisesti autoteollisuutta, mutta vastaavia ehdotuksia valmistellaan myös muille tuotannon aloille kuten lääketieteellisuuteen. Ehdotettujen vaatimusten mukaan autonvalmistajien tulisi valmistaa paikallisesti Venäjällä vähintään 300 000 autoa eli 11 kertaa aikaisempaa vaatimusta enemmän saadakseen jatkaa ulkomaisten autosien tullitonta tuontia. Uusiin vaatimuksiin kuuluu myös mm. tutkimus- ja tuotekehitysyksikön avaaminen Venäjälle, vähintään 750 miljoonan dollarin sijoitus uuteen tuotantoon tai 500 miljoonan dollarin sijoitus vanhan laitoksen modernisointiin sekä vähintään 60-prosenttinen paikallisten osien käyttöaste.

Moskovassa rakennetaan tänä vuonna suunniteltua vähemmän. Rakennusviraston uuden suunnitelman mukaan Moskovaan rakennetaan tänä vuonna yhteensä 894 000 m² uusia asuntoja. Alkuperäisen suunnitelman mukaan Moskovaan suunniteltiin tänä vuonna jopa 2,7 miljoonaa m², josta 738 000 m² piti olla julkisen sektorin rahoituksella. Moskovan oli tarkoitus tukea kaupungin asuntorakentamista 60 miljardilla ruplalla (noin 1,5 miljardilla eurolla), mutta budjettia on pienennetty 25 %. Myös yksityiset rakennuttajat ovat pienentäneet suunnitelmansa tälle vuodelle. Rahoituksen puutteen ja epävarman markkinahintakehityksen takia monet ovat jäädyttäneet uudet projektit kokonaan.

Asuntomarkkinat hiljenivät Moskovassa kesällä. Tammi-kesäkuun aikana asuntokauppoja solmittiin Moskovassa jopa kaksinkertainen määrä verrattuna viime vuoden samaan ajanjaksoon. Heinä-elokuussa Moskovan asuntokauppojen määrä kuitenkin supistui. Osittain tätä selitellään tämän kesän ennätysheiteillä, moskovalaiset pakenivat kesällä kaupunkia helteiden ja savun takia.

Pitkään jatkunut rakentamisen lama lisää tulevana vuosina asuntojen hintapaineita. Uudisrakentamisen vauhti on kriisin aikana hiljentynyt tuntuvasti, mutta asuntoja on edelleenkin kokonaisuutena liian vähän kysyntään nähden. Viimeisten 10 vuoden aikana Venäjällä on rakennettu vuosittain 0,2 – 0,4 m² uutta asutuspinta-alaa asukasta kohden. Venäjän tavoitteena oli vuosisadan alussa nostaa uusien asuntojen vuosittaista rakentamista yhteen neliometriin asukasta kohden, mikä tällä hetkellä

vastaa Kiinan asuntotuotannon vauhtia. Keskimäärin Venäjällä on edelleenkin vain 22 m² asuinpinta-alaa asukasta kohden, mikä on 2–3 kertaa vähemmän kuin esimerkiksi Euroopassa.

Pääministeri Putin ei ryhdy sovittelijaksi – Norilsk Nikelin hallinnointikiista jatkuu. Putinin mukaan Venäjän hallinto aikoo pysytellä *Interros*-yhtiön Vladimir Potaninin ja *RusAlin* Oleg Deripaskan välillä kuumana käyvän hallinnointikiistan ulkopuolella, kunhan vain maailman suurimman nikkelinvalmistajan liiketoiminta ja sosiaaliset vastuut eivät häiriinny riitelyn vuoksi. Putin kuitenkin ilmoitti vaativansa kiistan ratkaisua tai muuten hallinto aikoo ryhtyä toimiin muistuttaen samalla, että Norilsk on riippuvainen valtion sille antamasta tuesta ja vientitullipäätöksistä. Osapuolten kiista koskee kesäkuussa pidettyä yhtiökokousta, jossa Deripaskan *RusAl* sai vain kolme paikkaa Norilskin hallitukseen aiemman neljän sijaan. Eri arvioiden mukaan kiistan realistisin ratkaisu on, että toinen osapuolista myisi oman osuutensa toiselle tai että yhtiö itse ostaisi jommankumman omistuksen. Tällä hetkellä Interrosin ja *RusAlin* omistussuhteet ovat tasapainossa 25 % kummallakin.

Venäjän valtio osakkaaksi *Sisteman* kännykkäoperaattoriin Intiassa. Putinin päätöksellä hallitus lunastaa 600 miljoonan euron arvosta *Sistema Shyam Teleservices Ltd.* –yhtiön osakkeita ylimääräisessä osakeannissa. Valtio käyttää kauppiaan Intian valtionvelan maksusta saatavia varoja, kuten maiden välillä on sovittu vuonna 2007. *Sistema* jatkaa rahoilla verkkojensa kehittämistä Intiassa. *Sistema* on yhtiön enemmistöomistaja, valtio saanee 17–20 % osuuden ja Intian lain mukaan intialaisilla osakkailla on oltava vähintään 26 % osuus. Tietävästi Venäjän valtio aikoo sopia *Sisteman* kanssa, että se viiden vuoden kuluttua lunastaa osakkeet hallitukselta. Kaupan viimeistely on kesken.

Venäjän suurin PPP-rahoitteinen tiehanke pahasti myöhässä. Venäjän historian merkittävin ”Public-Private Partnership” -projekti – Moskova-Pietarin välinen uusi maksullinen valtatie M-10 – on alkuperäisestä aikataulusta pahasti myöhässä. Projekti hyväksyttiin jo vuonna 2003, mutta urakoitsijoiden valinnat ja rahoituksen järjestäminen on viivästyttänyt projektia jo monta vuotta. Elokuussa juuri alkaneen ensimmäisen tieosuuden rakennustyöt keskeytettiin jälleen suunnitelmien epäselvyyksien takia. Venäjällä on valtatie M-10:n lisäksi meneillään kaksi muuta PPP-rahoitteista tienrakennusprojektia, ml. Valko-Venäjälle johtava valtatie M-1 ja Pietarin kauttakulkutie, jotka myös ovat aikataulusta myöhässä. Kolmen suuren, keskeneräisen PPP-hankkeen yhteenlasketut budjetit ylittävät 300 miljardia ruplaa (7,5 miljardia euroa). Edellisten 10 vuoden aikana Venäjällä toteutettiin vastaavasti vain 82 miljardin ruplan edestä (noin kahden miljardin euron edestä) PPP-rahoitteisia tienrakennusprojekteja. Yksityisrahoituksen osuus ylittää 50 % kaikissa kolmessa projektissa.

Metsä- ja maatalous

Metsätalousvirasto siirrettiin hallituksen suoraan ohjaukseen. Uudistuksella pyritään keskittämään aiemmin useaan ministeriöön ja virastoon hajautettuna olleet metsäasiat entistä enemmän yhden viraston alle. Siirron taustalla on kuluneen kesän katastrofaalinen metsäpalotilanne Venäjän Euroopan-puoleisissa osissa ja puutteellinen valmistautuminen metsäpalojen torjuntaan. Viraston uudeksi johtajaksi nimitettiin metsätalousviraston varajohtaja Viktor Masljakov. Metsätalousviraston tehtävänä on metsäpolitiikan valmistelu, metsien oikeussuhteisiin liittyvä normatiivis-oikeudellinen sääntely sekä sen valvonta ja tarkastus. Viraston toimivaltuuksien ulkopuolelle jäävät erityisten suojelualueiden metsät. Lehtitietojen mukaan viraston rahoitusta ja henkilöstön määrää on luvattu kasvattaa.

Metsäpalojen ja kuivuuden aiheuttamat tuhot ovat merkittävät. Elokuun loppuun mennessä metsäpaloja oli 928 000 hehtaarin alalla, ja metsää oli tuhoutunut paloissa yli 250 000 hehtaaria. Maataloudessa kuivuuden vuoksi menetettiin 17 % kylvöalasta, kun 13 miljoonaa hehtaaria viljelyksiä tuhoutui. Maataloussektorin suoriksi tulomenetyksiksi arvioidaan noin 4 miljardia euroa. Kuivuudesta kärsineiden alueiden maataloustuottajien tukemiseen valtion budjetista suunnitellaan myönnettävän enimmillään 1,1 miljardia euroa. Maatalousministeriö on laatinut uuden tavoiteohjelman ”kanavoinnin kehittäminen” ja lakiluonnoksen maatalouden vakuuttamisesta katastrofaalisten riskien varalta. Niiden tavoitteena on vähentää epäsuotuisten luonnon- ja ilmasto-olosuhteiden aiheuttamaa sadonmenetysten riskiä ja vähentää maataloustuottajien tappioita.

Kuolleisuus kasvoi heinäkuussa metsä- ja turvepalojen vuoksi monilla Euroopan-puoleisen Venäjän alueilla. Terveystieteiden ja sosiaalisen kehityksen ministeriön mukaan alueilla, joille metsäpalojen vuoksi

määrättiin hätätila (yhteensä 37 aluetta), kuolleisuus lisääntyi edellisvuoden heinäkuuhun verrattuna prosenteissa: Moskovin kaupunki 51, Vladimir 18, Ivanov 18, Moskovin alue ja Tuula 17, Tatarstan 17 ja Rjazan 14. Ministeriön mukaan kuolleisuuden lisääntymisen syynä on lähinnä savu, koska monilla pelkästään kuumuudesta kärsineillä alueilla kuolleisuus ei lisääntynyt. Elokuun tilastot saattavat olla vielä synkemmät, koska savu oli sankinta elokuun alkupuolella. Virallisesti metsäpalojen vuoksi on ilmoitettu kuolleen 53 ihmistä.

Presidentti Medvedev pysäytti Moskova-Pietari-tielinjan hakkuut Himkin metsissä Yhtenäinen Venäjä-puolueen pyynnöstä. Päätös on välietappi Himkin kaupungin (Moskovin alue) asukkaiden arvokkaana pitämän metsäalueen hakkuiden ympärillä koko kesän velloneessa kohussa. Samalla päätös kumosi pääministeri Putinin 5.11.2008 antaman määräyksen rakentaa tielinja Himkin kautta. Presidentti määräsi hallituksen pitämään lisää yhteiskunnallisia ja asiantuntijakuulemisia kiistan ratkaisemiseksi. Samalla tarkastellaan uudelleen vaihtoehtojen reittien mahdollisuutta, jotta Himkin laaja metsäalue lähellä Sheremetjevon lentokenttää voitaisiin säästää lisähakkuilta. Metsäalueen puolustajien mukaan kiistaa ei ole ratkaistu, ennen kuin uusi tie on rakennettu ja laittomasti pidätetyt ihmiset vapautettu.

Maatalousministeri Skrynnik: Venäjän oma viljantuotanto riittää kotimaan tarpeeseen. Syyskuun 7. päivään mennessä viljaa on korjattu 47 miljoonaa tonnia, kun koko vuoden viljasadon arvioidaan olevan 60–65 miljoonaa tonnia. Sen lisäksi varastoissa on viljaa aiemmilta vuosilta 26 miljoonaa tonnia. Näin ollen viljan 77 miljoonan tonnin kotimainen tarve tulee tyydytettyä. Tiettyjen tuotteiden, kuten tattarisuurimoiden, loppumisen kaupoista selittää ministerin mukaan hamstraus ja keinottelu: varastoissa on 40 000 tonnia tattaria ja sen sadon odotetaan olevan 450 000 tonnia vuotuisen tarpeen ollessa 500 000 tonnia. Perunaa Venäjä joutunee sen sijaan tuomaan tänä vuonna ainakin 4 miljoonaa tonnia, jotta 28 miljoonan tonnin tarve saadaan tyydytettyä.

Maidosta, lihasta ja sokerista ei tule pulaa, mutta tuonnin määrä voi nousta tänä vuonna.

Maatalousministeriön mukaan tänä vuonna maitoa tuotetaan viime vuoden tapaan noin 33 miljoonaa tonnia tuonnin ollessa noin 7 miljoonaa tonnia. Tuonnin määrä voi tilapäisesti nousta. Lihan tuonnin ei kuitenkaan odoteta kasvavan. Kotimaan lihantuotanto kasvoi tammi-heinäkuussa edellisvuodesta noin 8 %. Koska ainakin siipikarjan ja sianlihan tuotannon kannattavuus on hyvä, lihatuotteiden hinnan nousua ei ole ministeriön mukaan odotettavissa. Sokerijuurikkaan sadoksi on arvioitu 20–22 miljoonaa tonnia viime vuoden 24 miljoonan tonnin sijaan. Tältä osin vaje täytetään tuonnilla.

Maataloustuottajien yhdistykset ja kauppaketjut sopivat yhteistyöstä hintaseurannassa. Osapuolet aikovat yhdessä seurata maataloustuotteiden vähittäishintojen muutoksia ja sopia politiikkatoimista, joiden avulla paitsi lisätään tuotantoa, estetään myös perusteeton lopputuotteiden hintojen nousu. Tällaisia toimia ovat mm. antaa toimijoille konsultaatiota ja menetelmällistä apua tuotantoprosessien kehittämiseksi tavoitteena kustannusten ja lopputuotteiden omakustannushinnan pienentäminen. Lisäksi yhteisrintamassa osallistutaan lainsäädännön ja tavoiteohjelmien laatimiseen. Samassa yhteydessä maidontuottajat ja -jalostajat sopivat maaliskuussa tekemänsä raakamaidon minimituottajahintasopimuksen täydentämisestä ajalle 1.9.2010–31.8.2011. Sen mukaan I luokan maidon, joka sisältää valkuaisaineita vähintään 3,4 % ja rasvaa 3 %, hinta on vähintään 11 ruplaa (28 senttiä), mutta enintään 15 ruplaa (38 senttiä) ilman arvonlisäveroa.

Konferenssi Venäjän maatalouden tulevaisuudesta: EU-maat ja Venäjä tuntevat toisensa huonosti – verkostoitumista ja yhteistyötä lisättävä. Tiedon ja tuntemuksen puute sekä toisaalta kiinnostus ja tarve yhteistyön tiivistämiseen nousivat selvästi esille Moskovassa 6.9. pidetyssä Venäjän maatalouden asemaa maailmassa käsitelleessä konferenssissa. Venäjä toivoo maataloutensa kehittämiseen ulkomaisia investointeja sekä innovaatioyhteistyötä. EU:n alueella tukien osuus maataloustuottajien tuloista on venäläisarvioiden mukaan 22–24 % kun se vastaavasti Venäjällä on vain 13–15 %. Jotta Venäjän ja Kazakstanin maataloustuotanto saataisiin nousuun, olisi maataloustuottajille taattava toimeentulo myös poikkeuksellisten säätilojen ja muiden tuhojen kohdatessa. Venäjän maatalouden tulevaisuus nähtiin ongelmista huolimatta valoisana, ja Maailmanpankin arvion mukaan Venäjä voisi saavuttaa jopa 40–50 miljoonan tonnin viljan vientimäärän tulevaisuudessa ja näin ollen kasvattaa rooliaan maailman markkinoilla. (Tähänastinen Venäjän viljanvientiennätys on runsas 20 miljoonaa tonnia vuonna 2009.)

Saksalaisille maito- ja lihatuotteille vuorostaan tuontirajoituksia 13.9. alkaen. Venäjän eläinlääkintä- ja kasvintarkastusvirasto *Rossel'hoznadzor* on määrännyt kahdelle maitotuotteita ja kahdelle lihatuotteita (sika, nauta) tuovalle laitokselle väliaikaiset tuontirajoitukset heinäkuussa Saksassa suorittamiensa tarkastusten perusteella. Lisäksi kuuden saksalaisen lihaa Venäjälle tuoneen laitoksen tuontirajoitukset jäivät voimaan niissä havaittujen Venäjän eläinlääkintänormien ja asetusten rikkomusten vuoksi.

Energia ja ympäristö

Hallitus valmistelee Jamalin kehittämisohjelmaa – niemimaasta suunnitellaan uutta kaasuntuotannon keskusta. Taloussanomalehti *Vedomostin* haltuunsa saaman luonnoksen mukaan Jamalin niemimaan kehittämiseen tulisi seuraavien 25 vuoden aikana investoida 6–8 biljoonaa ruplaa (170–200 miljardia euroa). Mittavimmat investoinnit tarvitaan maakaasun tuotantoon ja kuljetukseen. Erillisen nesteytetyn kaasun (LNG) tuotantoa koskevan suunnitelman odotetaan valmistuvan syyskuun loppuun mennessä. Jamalin LNG-hankkeen kustannukset on myös laskettu mukaan kehittämisohjelmaan.

Venäjä kaksinkertaistaa Azerbaidzhanista tuomansa kaasun määrän. Gazprom sopi Azerbaidzhanin kansallisen energiayhtiön kanssa tuovansa vuonna 2011 Azerbaidzhanista 2 miljardia kuutiometriä kaasua. Kuluvana vuonna määrän tulisi olla 1 miljardia kuutiometriä. Sopimus allekirjoitettiin presidentti Medvedevin vierailun yhteydessä. Venäjä myy Azerbaidzhanista ostamansa kaasun edelleen. Koska Euroopan kaasunkysyntä ei kasvane, tarkoittaa sopimus samalla sitä, että Venäjä voi viedä vähemmän itse tuottamaansa kaasua.

Novatek mukaan SeverEnergiiaan. Gazprom on lehtitietojen mukaan myymässä 51 % osuutensa italialaisten *Enin* ja *Enelin* kanssa perustamastaan SeverEnergiasta itsenäisen maakaasuntuottaja Novatekin ja *GazpromNeftin* perustamalle *Jamal Development LLC*-yhteisyritykselle. Jamalo-Nenetsian autonomisella alueella Länsi-Siperiassa toimiva SeverEnergia hallitsee neljän aikaisemmin *Jukosille* kuuluneen kentän lisenssiä. Yhtiö suunnittelee tuottavansa niin öljyä, kaasua kuin kaasukondensaattia. Ensimmäisen kentän tuotanto on tarkoitus aloittaa vuonna 2011. Novatekin osallistumisen hankkeeseen arvellaan laskevan kustannuksia, kun kentiltä saatu kaasukondensaatti voidaan prosessoida Novatekin Länsi-Siperiassa sijaitsevilla laitoksilla. Samaan aikaan lehdet uutisoivat myös, että Novatek harkitsee kasvattavansa osuuttaan Jamalin LNG-hankkeesta nykyisestä 51 %:sta jopa 75 %:iin. Novatekin suurin yksittäinen omistaja on *Gunvor*-öljytreiderin perustaja Gennadi Timtshenko.

Rosneft vaihtoi pääjohtajaa. Valtion öljy-yhtiö Rosneftia 12 vuoden ajan johtanut Sergei Bogdantshikov sai väistyä, kun tehtävään nimitettiin aikaisemmin yhtiön ensimmäisenä varapääjohtajana toiminut Eduard Hudainatov. Bogdantshikovin eron syynä pidetään tämän ja energiakysymyksistä vastaavan varapääministeri Igor Setshinin erimielisyyksiä.

Gazprom suunnittelee yhdistävänsä osuuksiaan sähköyhtiöissä. Gazprom tuottaa tällä hetkellä eri omistusosuuksiensa kautta noin 17 % kaikesta Venäjällä tuotetusta sähköstä. Analyytikkojen mukaan Gazpromin sähköntuotantoyhtiöstä *GazpromEnergoHoldingista*, johon osuudet olisi tarkoitus keskittää, tulisi suunnitteilla olevien yhdistämisten seurauksena Venäjän toiseksi suurin sähköntuottaja heti vesivoimayhtiö *RusHydron* jälkeen. Gazprom on tällä hetkellä mm. *Mosenergon*, Pietarin alueella toimivan sähköntuotantoyhtiö TKG-1:n sekä OGK-2 - ja OGK-6 -tukkusähköyhtiöiden enemmistöosakas.

Tulevassa olympiakaupungissa ei yhtään laillista kaatopaikkaa. Vuoden 2014 talviolympialaisten pitopaikaksi valitussa Sotshissa ei Venäjän valtiontalouden tarkastusviraston mukaan ole yhtään virallista kaatopaikkaa. Kaupungin viimeinenkin virallinen kaatopaikka määrättiin suljettavaksi vuonna 2006 ympäristönormien rikkomusten vuoksi. Pelkästään Sotshin olympialaisten rakentamisen arvioidaan aiheuttavan yhteensä arviolta 5 miljoonaa tonnia rakennusjätettä. Kaupunkiin suunniteltujen jätteidenkäsittelylaitosten arvioidaan valmistuvan vasta vuonna 2013.

Ulkomaankauppa

Venäjän ulkomaankauppa kasvoi tammi-heinäkuussa yli 40 % viime vuoden samaan ajanjaksoon verrattuna. EU-maiden osuus ulkomaankaupasta oli noin puolet, ja IVY-maiden osuus noin 15 %. Tuonti IVY-maiden ulkopuolelta kasvoi tammi-heinäkuussa keskimäärin 30 %, eniten kasvoi kulutustavaroiden tuonti.

Suomen vienti Venäjälle kasvoi huhti-kesäkuussa 7 %. Suomen Venäjän-viennin arvo kasvoi toisen neljänneksen aikana 7 %, mutta puolen vuoden viennin arvo oli vielä nelisen prosenttia alle edellisvuoden tason. Tuoteryhmien väliset erot olivat merkittävät. Elintarvikkeiden vienti kasvoi edellisvuoteen verrattuna keskimäärin 25 %. Elintarvikkeista eniten lisääntyi maitotuotteiden vienti (58 %); samanaikaisesti esim. lihan vienti supistui (- 40 %). Kemikaalien viennin arvo kasvoi puolessa vuodessa 23 %, mikä oli selvästi myös vuotta 2008 enemmän. Myös lääkkeitä vietiin selvästi enemmän kuin edellisvuonna (+44 %), kaikkiaan yhtä paljon kuin vuonna 2008. Paperia vietiin tammi-kesäkuussa 2010 noin 20 % vähemmän kuin samana ajanjaksona vuonna 2008, mutta kasvua edellisvuoteen oli jo 24 %. Koneiden ja laitteiden osalta kasvua ei ole vielä näkyvissä. Investointien puutteen takia koneiden ja laitteiden vienti supistui viime vuoteen verrattuna 15 % ja oli jopa 60 % alle vuoden 2008 tason.

Venäjälle Suomen kautta suuntautuva kauttakulkuliikenne kasvoi huhti-kesäkuussa 33 %. Eniten kasvoivat koneiden ja laitteiden sekä henkilöautojen transitokuljetukset. Koneiden ja laitteiden osalta transitokuljetusten määrä kasvoi jopa 58 %, henkilöautojen osalta 25 %. Kasvuluvut ovat suhteessa viime vuoden tammi-kesäkuuhun, ja silloiset pienet määrät selittävät tilastojen huikeat kasvuluvut. Verrattuna huippuvuoteen 2008 tämän vuoden toisen neljänneksen transitokuljetusten arvo oli edelleenkin noin puolet vähemmän.

Sääntely-ympäristö

Informaatioteknologiavirasto *Rosinformtehnologii* lakkautettiin. Tehtävät siirrettiin viestintä- ja joukkotiedotusministeriölle. Ministeriö korosti, että viraston lakkauttamisella pyrittiin lähinnä poistamaan hallinnollinen väliporras ja tiivistämään ministeriön suhteita teollisuuteen. Viraston tehtävät siirtyivät täysimääräisinä ministeriön vastuulle.

Viljan vientikieltoa jatketaan. Kremlin tiedotuspalvelu ilmoitti, että viljan vientikieltoa, joka tällä hetkellä on voimassa tämän vuoden loppuun mennessä, tullaan jatkamaan ensi vuoden syyskuuhun asti. Pääministeri Putin on jo aikaisemmin vihjaissut vientikieltoa jatkettavan. Viljan vientikielto astui voimaan 15. elokuuta 2010 ja se koskee vehnän lisäksi vehnän ja rukiin, sekaviljan, ohran, vehnäjauhojen, vehnän ja rukiin sekajauhon ja maissin vientiä. Vientikielto ei koske humanitäärisen avun nimissä tapahtuvaa vientiä, eikä vientiä ulkomailla toimiville venäläisille sotilaskohteille.

Elintarvikkeiden hintakeinottelusta on nostettu jo 59 syytettä. Antimonopolivirasto on presidentin määräyksellä seurannut erityisen tarkasti elintarvikkeiden hintakehitystä heinä- ja elokuun aikana. Virasto oli syyskuun 1. päivään mennessä nostanut jo 59 syytettä elintarvikkeiden hintakeinottelusta. Näistä suurin osa koskee ns. "sosiaalisesti tärkeiden elintarvikkeiden" hinnoittelua. Viraston mukaan sekä tuottajat että kaupalliset organisaatiot ovat syyllistyneet hintakeinotteluun.

Tattarisuurimot joutuivat hintasääntelyn kohteeksi. Suurin kohu hintojen keinottelusta on noussut tattarisuurimoiden hinnoista. Tattarin kysyntä kaksinkertaistui kesällä ja niiden vähittäiskaupan hinta nousi yksinomaan elokuussa yli 30 %. Hintamuutos on saanut sekä duuman että hallituksen liikkeelle ja niin pääministeri Putin kuin presidentti Medvedevkin ovat vaatineet tattarisuurimoiden erityistä hintaseurantaa ja syyllisten etsimistä. Putinin mukaan kyse ei ole elintarvikkeiden puutteesta vaan "keinottelijoiden" tahallista toimenpiteistä. Tattarisuurimot ovat Venäjällä suosittu tuote, jota käytetään riisin tapaan ruoan lisukkeena.

Verolainsäädännön muutokset helpottavat rekisteröintiä ja tietojen saantia, mutta verosanktiot tiukentuivat. Syyskuun alusta tuli voimaan joitakin muutoksia verolainsäädäntöön. Sivukonttoreiden

rekisteröintiä yksinkertaistettiin hieman. Verovelvollisen oikeuksia parannettiin siten, että verovelvollisella on oikeus vaatia omalta verotoimistoltaan lista rekisteröidyistä veromaksuista ja verovelvoista. Vastaavasti verotoimiston velvollisuus antaa nämä tiedot lisättiin verolainsäädäntöön. Samalla sanktio esimerkiksi verotettavan tulon pienentämisestä nousi 10 prosentista 20 prosenttiin veronalaisesta summasta, ja puutteellisesta veroraportoinnista aiheutuneet sakot korotettiin 50 ruplasta 200 ruplaan per puuttuva raportti.

Tulliliiton sopimus erityistalousalueista tuli voimaan. Tulliliiton maiden välillä astui kesällä voimaan erityistalousalueita koskeva sopimus. Sopimus korvaa jatkossa maiden kansalliset lait erityistalousalueista (Venäjällä SEZ – Special Economic Zones). Toistaiseksi kansallinen lainsäädäntö on voimassa, mutta valmisteilla olevat lisäykset tuovat yhtenäiset säännöt kaikille SEZ-alueille. Uutena vaatimuksena tullivapauden täyttymiseksi on tulossa kotimaisuusaste. Suunnitelmien mukaan kotimaisuusaste täytyisi, jos valmiin tuotteen materiaaleista ainakin 50 % olisi paikallisia. Lisäksi tulliliitto voi sopimuksen mukaan määritellä erillisen listan tuotteista, jotka eivät erityistalousalueellakaan voi vapautua tullimaksuista.